

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการควบคุมและ
การจัดการฟาร์มจระเข้

THE LEGAL PROBLEMS ASSOCIATED WITH STANDARD FOR
CONTROL AND MANAGEMENT IN CROCODILE FARM

พรอุษา ตั้งบรรจงกิจ*

Pornusa Tangbanjongkit

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้ของประเทศไทย โดยมีการกำหนดมาตรฐานการขออนุญาตการดำเนินกิจการเพาะพันธุ์สัตว์ป่า และการค้าสัตว์ป่าอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 หมวดที่ 1 ส่วนที่ 5 โดยกิจการฟาร์มจระเข้ที่ได้รับอนุญาตจะมีสิทธิในการครอบครองเพาะพันธุ์จระเข้และค้าจระเข้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

จากการศึกษาสภาพปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประกอบกิจการฟาร์มจระเข้พบว่ากิจการฟาร์มจระเข้นั้นยังคงมีปัญหาที่สำคัญอยู่ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการประกอบกิจการฟาร์มจระเข้และปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อมาตรฐานฟาร์มจระเข้ในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ผู้เขียนจึงศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้ของประเทศไทยโดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้ของรัฐควีนส์แลนด์ ซึ่งจากการศึกษากฎหมายของทั้งสองประเทศพบว่ากฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้ของประเทศไทยนั้นมีขั้นตอนในการขอรับ

---

* บทความนี้เรียบเรียงมาจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้,” การค้นคว้าอิสระ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 2563.

The article is a part of “The legal problems associated with standard for control and management in crocodile farm,” an independent study for the Degree of Master of Laws, Graduate School of Laws, Assumption University. 2020.

ใบอนุญาตประกอบกิจการฟาร์มจระเข้ที่ไม่ซับซ้อน ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับประสบการณ์ หรือความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับจระเข้ของผู้ขออนุญาตประกอบกิจการในเรื่องการยื่นเอกสารเกี่ยวกับ สถานที่ที่ตั้งฟาร์มนั้นได้กำหนดให้มีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ตั้งและแผนผังของฟาร์มแต่ไม่ได้ กำหนดให้มีการรับรองจากวิศวกรว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่อาจเกิดน้ำท่วมซ้ำซากหรืออุทกภัย หรือไม่และหากเป็นพื้นที่ที่อาจเกิดน้ำท่วมขึ้นจะมีมาตรการการป้องกันอย่างไรที่เหมาะสม เป็นต้น นอกจากนี้มาตรฐานของวัสดุที่ใช้ทำบ่อ กรง และโรงเรือนสำหรับดูแลจระเข้นั้นมีการกำหนดเพียงว่า วัสดุที่ใช้ต้องมีความแข็งแรง โดยมีได้กำหนดอย่างชัดเจนว่าวัสดุชนิดใดที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจาก น้ำท่วมได้ ทั้งนี้ ยังมีเรื่องของการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้ในส่วนของ การจับจระเข้ที่ หลบหนีออกจากฟาร์ม โดยกำหนดเพียงอำนาจของเจ้าหน้าที่กรมประมงให้เป็นผู้ดำเนินการจับจระเข้ แต่ไม่ได้กำหนดอำนาจของบุคคลทั่วไปที่สามารถจับจระเข้ไว้ ส่งผลให้จระเข้ที่ถูกจับได้รับอันตราย จากการกระทำที่ไม่เหมาะสม

จากการศึกษาปัญหาผู้เขียนพบว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานการ ควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้ อาจเป็นเครื่องมือหนึ่งในการช่วยปกป้องจระเข้จากสิ่งแวดล้อม ภายนอกและปกป้องสาธารณสุขจากปัญหาที่เกิดจากจระเข้หลบหนีออกจากฟาร์มให้ได้มาตรฐาน มากขึ้น จากการศึกษาเห็นว่าควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมาย เกี่ยวกับมาตรฐานการควบคุมและ การจัดการฟาร์มจระเข้ในเรื่องการเพิ่มเติมขั้นตอนการขออนุญาตเพาะพันธุ์จระเข้ให้มีความซับซ้อน มากยิ่งขึ้น โดยเสนอให้มีการพิจารณาถึงคุณสมบัติเกี่ยวกับประสบการณ์ในด้านการดูแลจระเข้หรือ เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมจากกรมประมง มีการกำหนดให้มีการรับรองเรื่องสถานที่ตั้งฟาร์มจากวิศวกร ก่อนการขออนุญาตประกอบกิจการฟาร์มจระเข้ ให้มีการกำหนดเรื่องของวัสดุที่ใช้สำหรับสร้างกรง บ่อและโรงเรือนไว้เป็นมาตรฐานอย่างชัดเจน การจัดการจระเข้หลบหนีโดยกำหนดให้บุคคลที่ สามารถจับจระเข้ได้ต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตหรือเป็นผู้ที่ได้รับการรับรองจากกรมประมง นอกจากนี้เห็นควรให้มีการเพิ่มเติมในเรื่องของการติดเครื่องหมายประจำตัวจระเข้ โดยอาศัยความรู้ เฉพาะทางสำหรับเทคโนโลยีในการติดตามจระเข้หลบหนีออกจากฟาร์ม เพื่อแก้ปัญหาฟาร์มจระเข้ ไม่ได้มาตรฐานของประเทศไทย

ABSTRACT

This paper is aimed to study (legal provisions on) the standardization for control and management of crocodile farms in Thailand. In Thailand the standards have been set for the permission to operate wildlife breeding; and wildlife trade is governed by the Wildlife Preservation and Protection Act, B.E. 2562, Section 1, Paragraph 5, in which the crocodile farm business is entitled to the right to possess crocodiles, to breed, and to trade them legally.

According to a study on the crocodile farm business, the crocodile farm business is found to have two major issues, legal in nature, regarding the operating standards of the crocodile farm and those related to the control and the management of crocodile farms. These issues have significantly affected the standard of crocodile farms in Thailand. Therefore, the author here seeks to study the standardization for control and management of crocodile farms in Thailand by comparing them with the standard for control and management of crocodile farms in Queensland. As a result of the study on the laws of both countries, the law regarding the standard for control and management of crocodile farms in Thailand was found to offer quite a simple procedure for obtaining a license to operate a crocodile farm. The applicants for the business operation are not required to have any prior experience or expertise in crocodile related business in order to submit the documents concerning the farm location. Information on the location and layout of the farm is required; however, the said location does not require the certification from an engineer, to certify whether the location is in a flood zone; and if the location has been flooded, what preventive measures are in place, etc. In addition, the standard for materials used in the construction of the crocodile ponds, the crocodile cages, and the caretaker's huts only stipulates that the materials used must sufficiently be up to the standard, without clearly stating which materials shall be used to prevent the problem, e.g., in case of flooding. Furthermore, there is a problem with the control and management of the crocodile farm regarding the recapture of crocodiles that have fled from the farm. Only the officials from the Department of Fisheries have the authority to handle the runaway crocodiles, but the authority of the general public was not defined. As a result, the recaptured crocodiles were harmed by their mishandling.

According to a study on the problems, the author has come to suggest that the laws regarding the standard for control and management of crocodile farms should be reviewed and amended. The amendments should help protect crocodiles from the outside environment, and the public from the

danger that may be posed by the fleeing crocodiles. According to the study, the laws should be revised and improved. Regarding the standard for control and management of crocodile farms, the process of obtaining permission of crocodile breeding may have been further complicated by requiring one to have further qualifications: experienced in crocodile care, or received training from the Department of Fisheries. Farm location certification from engineers should be required prior to requesting the permission to operate a crocodile farm. The materials used to build the cage, the ponds, and the houses should be clearly up to the standard. As for the management of escaped crocodiles, any person who is authorized or certified by the Department of Fisheries should have the authority to capture the crocodiles. In addition, there should be improvement in the crocodile identification mark by relying on specialized knowledge of technology to track the escaping crocodiles from the farm. To solve the problem of crocodile farms that are not up to the standard in Thailand, the changes that were mentioned should be in effect.

บทนำ

จระเข้เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำมีหลายสายพันธุ์ทั้งที่อาศัยในน้ำจืดและน้ำเค็ม¹ จระเข้ถือเป็นสัตว์ป่าที่มีความคล้ายที่สามารถทำร้ายมนุษย์และสัตว์ป่าชนิดอื่นๆ ได้ เนื่องจากจระเข้เป็นสัตว์กินเนื้อและเป็นผู้ล่า แต่ในทางตรงกันข้ามมนุษย์เองก็สามารถใช้ประโยชน์จากจระเข้ได้หลายด้าน ทั้งทำเป็นอาหาร² การผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ เช่น กระเป๋า รองเท้า เข็มขัด ยารักษาโรค การเลี้ยงเพื่อนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยว³ หรือการเพาะพันธุ์เป็นพ่อแม่พันธุ์ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจระเข้เป็นสัตว์ป่าที่นำมาเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ⁴ ซึ่ง

¹ Deon Furstenburg, *Crocodile (Crocodylus niloticus)*(GEO WILD CONSULT (Pty) Ltd, 2018), pp. 3-5.

² John Thorbjarnarson, “Crocodile Tears and Skins: International Trade, Economic Constraints, and Limits to the Sustainable Use of Crocodylians Issues,” in *International Conservation*, (1999), p. 465.

³ Louwrens C Hoffman, “Carcass and meat characteristics of the Nile crocodile (*Crocodylus niloticus*),” in *Journal of the Science of Food and Agriculture*, (2000): 391.

⁴ นิรนาท เสนาจันทร์ และกนกอร บุญมี, “การประกอบธุรกิจฟาร์มจระเข้ด้านรับเลี้ยงแบบขุนที่ประสบความสำเร็จในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง,” *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์* ปีที่ 18, ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2561 ฉบับพิเศษ): 177.

ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 นอกจากนี้จะยังเป็น สัตว์ป่าคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES⁵ ส่งผล ให้มาตรฐานการควบคุมและการจัดการฟาร์มจะเข้ามามีความสำคัญต่อการเติบโตของกิจการฟาร์ม จระเข้เป็นอย่างมาก⁶ ซึ่งมาตรฐานการควบคุมและการจัดการฟาร์มจะเข้าตามพระราชบัญญัติสงวน และคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กำหนดในหมวดที่ 1 ส่วนที่ 5 มาตรา 28 บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดจะดำเนิน กิจการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าคุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ตามมาตรา 8 หรือสัตว์ป่าควบคุมตามมาตรา 9 เฉพาะ ชนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของ ผู้ขอรับใบอนุญาตและผู้รับโอนใบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอรับใบอนุญาตและ การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การโอนใบอนุญาต และการออกใบแทน ใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง⁷ ซึ่งกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา ดังกล่าวยังมีได้มีการประกาศใช้บังคับ จึงอาศัยบทเฉพาะกาลตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง สัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ในการบังคับใช้กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอ และการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการ นำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551 ที่ออกตามความใน พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 โดยให้ถือปฏิบัติไปจนกว่าจะมีการออก กฎกระทรวงฉบับใหม่ ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดมาตรฐานการควบคุมและการจัดการฟาร์ม จระเข้ไว้ ซึ่งประกอบด้วย คุณสมบัติของผู้ขออนุญาตเพาะพันธุ์จระเข้ การยื่นคำขออนุญาตเพาะพันธุ์ จระเข้ สถานที่สำหรับเพาะพันธุ์จระเข้ นอกเหนือจากกฎกระทรวงดังกล่าวยังมีระเบียบกรมประมง ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่ตกเป็นของแผ่นดิน พ.ศ. 2541 ที่กำหนดมาตรการการจัดการจระเข้หลบหนี และระเบียบกรมประมงว่าด้วยการทำเครื่องหมาย ประจำตัวสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า ซึ่งเป็นสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์ น้ำ พ.ศ. 2541 ที่กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อการติดตามจระเข้ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมานั้นเป็น กฎหมายที่ใช้เป็นมาตรฐานในการควบคุมและจัดการฟาร์มจระเข้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากปัญหา อุทกภัยที่ประเทศไทยประสบในช่วงสิบปีที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดปัญหาฟาร์มจระเข้ไม่ได้มาตรฐาน

⁵ อภิชาติ นียมไทย, การค้าช้างกับกฎหมายเพื่ออนุรักษ์และคุ้มครองช้าง (จุลนิติ, 2556): 125-126.

⁶ นิรนาท เสนาจันทร์ และกนกอร บุญมี, เรื่องเดียวกัน, หน้า 177.

⁷ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562, มาตรา 28

เพียงพอต่อการป้องกันจระเข้หลุดออกจากฟาร์ม⁸ จึงสามารถแบ่งปัญหาได้ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการประกอบกิจการฟาร์มจระเข้และปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้

ซึ่งประเทศออสเตรเลียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการส่งเสริมฟาร์มจระเข้ในเชิงเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตและการท่องเที่ยว และส่งเสริมการจ้างงาน เพื่อสร้างรายได้และความเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ⁹ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมฟาร์มจระเข้ให้มีมาตรฐาน หลายรัฐของประเทศออสเตรเลียได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายสำหรับฟาร์มจระเข้ เช่น รัฐควีนส์แลนด์ (Queensland) ได้ออกมาตรการ หลักปฏิบัติสำหรับการทำฟาร์มจระเข้ (Code of Practice for Crocodile Farming) ควบคุมฟาร์มจระเข้ เนื่องจากผู้ทำฟาร์มจระเข้จำเป็นต้องเห็นถึงความสำคัญของความปลอดภัยของจระเข้และสาธารณชนเป็นสำคัญ ดังนั้น ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองธรรมชาติ ค.ศ. 1992 (Nature Convention Act 1992 หรือ NCA) จึงกำหนดมาตรการด้านการป้องกันจระเข้หลบหนีออกจากฟาร์มว่าต้องมีความปลอดภัยต่อสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ประเทศออสเตรเลียจึงให้ความสำคัญกับการก่อสร้างที่กักขังจระเข้อย่างมาก มีทั้งรั้วรอบในและรั้วรอบนอก รวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อมาตรฐานแก่ฟาร์ม นอกจากนี้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1999 (Environment Protection and Biodiversity Conservation Act 1999 หรือ EPBC Act 1999) ควบคุมการดำเนินการของฟาร์มในเรื่องของการติดเครื่องหมายประจำตัวสัตว์หรือติดเครื่อง Electronic identification โดยกำหนดไว้ใน Code of Practice on the Humane Treatment of Wild and Farmed Australian Crocodiles เพื่อเป็นการติดตามจระเข้เมื่อจระเข้หลบหนีออกจากฟาร์ม

ดังนั้น สารนิพนธ์ฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์เพื่อหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

⁸ สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้กิจกรรมการพัฒนาศูนย์ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, เฝ้าระวังสัตว์อันตราย 5 ชนิดจากภัยน้ำท่วม, หน้า 1

⁹ Department of Trade, Business and Innovation, Final Report Economic Value of the Crocodile Farm Industry to the Northern Territory, pp. 9-14. at <http://www.business.nt.gov.au>, (last visited 4 May 2020)

ปัญหาจากการศึกษา

จากการศึกษาสภาพปัญหาฟาร์มจระเข้ของประเทศไทยนั้นสามารถแบ่งปัญหาได้ 2 ประการ ประการแรกปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการประกอบกิจการฟาร์มจระเข้ ในประเด็นนี้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ยังมีได้มีการกำหนดกฎกระทรวงไว้เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามความในมาตรา 28 อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังยึดหลักปฏิบัติตามกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551 ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ทำให้มาตรฐานการประกอบกิจการฟาร์มจระเข้นั้นยังไม่ได้มาตรฐานที่เหมาะสมต่อสภาพปัญหาในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย

1. ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เพาะพันธุ์จระเข้

คุณสมบัติของผู้เพาะพันธุ์จระเข้นั้น ได้กำหนดมาตรฐานไว้ในกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551 ข้อ 3¹⁰ กำหนดหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะ ยื่นคำร้องขออนุญาตเพาะพันธุ์จระเข้ไว้ว่า ผู้ที่จะดำเนินการขออนุญาตเพาะพันธุ์จระเข้นั้นจะต้องเป็นบุคคลหรือเป็นผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่อยู่ในระหว่างถูกพักใบอนุญาตหรือไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ และไม่เคยกระทำความผิดบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า หรือผิดกฎหมายว่าด้วยศุลกากร หรือกฎหมายว่าด้วยการส่งออกหรือการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าในเรื่องที่เกี่ยวกับการนำเข้าหรือการส่งออกสัตว์ป่า จะพบได้ว่าหลักการดังกล่าวมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตเพาะพันธุ์จระเข้ในลักษณะทั่วไป โดยไม่จำเป็นต้อง

¹⁰ กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551, ข้อ 3

เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีความรู้เฉพาะทาง เกี่ยวกับจระเข้ที่จะนำเข้ามาทำฟาร์ม รวมถึงมิได้มีประเมินศักยภาพในการดูแลจระเข้แต่อย่างใด ดังนั้นการที่จระเข้จะได้รับการดูแลอย่างถูกต้องและเพียงพอจะช่วยลดปัญหาที่เกิดจากจระเข้ต่อสาธารณชนหรือทำให้จระเข้ได้รับอันตรายตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเพื่อการคุ้มครองและปกป้องจระเข้

ซึ่งมาตรการในส่วนนี้จะมีความแตกต่างจากหลักการของรัฐควินส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลียในส่วนของข้อกำหนดถึงคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตเพาะพันธุ์จระเข้ขึ้นนั้น โดยหลักการของการพิจารณาคณะสมบัติของผู้ขออนุญาตนั้น กฎหมายของประเทศรัฐควินส์แลนด์ได้กำหนดให้มีการพิจารณาถึงคุณสมบัติในเรื่อง เกี่ยวกับประสบการณ์ในการดูแลจระเข้ ในข้อบังคับการอนุรักษ์ธรรมชาติ (การบริหาร) ค.ศ. 2017 (Nature Conservation (Administration) Regulation 2017) มาตรา 26¹¹ โดยกรณีผู้ขออนุญาตเป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่หรือประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการเพาะพันธุ์จระเข้แล้ว หรือมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการเพาะพันธุ์จระเข้ หรือ อยู่ในตำแหน่งที่ควบคุมหรือมีอำนาจในกิจกรรมหรือธุรกิจเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์จระเข้ หรือเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมหรือธุรกิจเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์จระเข้ซึ่งเป็นหลักการในการคัดกรอง บุคคลที่จะดำเนินกิจการเพาะพันธุ์และการค้าจระเข้ที่มีความสามารถที่จะดูแลจระเข้ได้อย่างเหมาะสม

2. ปัญหาเกี่ยวกับการยื่นคำขออนุญาตเพาะพันธุ์จระเข้

การยื่นคำขออนุญาตเพาะพันธุ์จระเข้ขึ้นนั้น ได้กำหนดมาตรการไว้ในกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551 ข้อ 4¹² การยื่นคำขออนุญาตเพาะพันธุ์จระเข้ขึ้นนั้น มีหลักเกณฑ์ตามกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551 โดยการยื่นคำขออนุญาตนั้นหากตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอที่สำนักบริหารจัดการด้านการประมง กรมประมง หากเป็นส่วนในท้องที่อื่น ให้ยื่นที่สำนักงานประมงจังหวัดโดยผู้ขอรับใบอนุญาตต้องยื่นโครงการเพาะพันธุ์จระเข้ และแสดงหลักฐานเกี่ยวกับ

¹¹ Nature Conservation (Administration) Regulation 2017, Schedule 2 Matters for deciding whether person is a suitable person for relevant authority, 1.

¹² กฎกระทรวง, เรื่องเดิม, ข้อ 4

สถานที่ที่จะใช้ทำการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าพร้อมกับคำขอด้วย ซึ่งโครงการดังกล่าวต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับ แผนที่ แผนผัง และรายการอาคารและสิ่งปลูกสร้างของสถานที่ ซึ่งในรายงานที่ผู้ขอต้องยื่นให้แก่กรมประมงนั้น กำหนดให้มีการระบุถึงสถานที่ตั้งฟาร์มจระเข้และไม่ได้กำหนดให้มีการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิศาสตร์ที่จะช่วยตรวจสอบว่าสถานที่ตั้งฟาร์มนั้นอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีน้ำท่วมซ้ำซากหรือเป็นพื้นที่ที่อาจเกิดน้ำท่วมจนส่งผลให้เกิดอันตรายต่อจระเข้หรือเกิดกรณีจระเข้หลบหนีออกจากฟาร์มได้

ซึ่งมาตรการในส่วนนี้จะมีความแตกต่างจากหลักของรัฐควีนส์แลนด์ภายใต้ Code of Practice for Crocodile Farming ได้กำหนดมาตรการการยื่นคำขออนุญาตในการครอบครองและการใช้ประโยชน์จากจระเข้ใน มาตรา 4¹³ โดยผู้ขออนุญาตจะต้องให้ข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ในการเพาะพันธุ์จระเข้ โดยกำหนดให้ต้องทำรายงานการวิเคราะห์สถานที่ที่หมายความรวมถึงรายงานของวิศวกรเกี่ยวกับความเหมาะสมของสถานที่ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ในการช่วยตรวจสอบความเหมาะสมของพื้นที่ที่อาจเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยได้

3. ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่สำหรับเพาะพันธุ์จระเข้

สถานที่สำหรับเพาะพันธุ์จระเข้ในส่วนของอาคารสร้างที่อาศัยหรือที่กักขังจระเข้นั้น ไม่ได้มีกำหนดไว้ในกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551 แต่กำหนดให้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเพาะพันธุ์และอนุบาลจระเข้ ที่ออกตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ข้อ 2.4¹⁴ โดยมีเจตนาในการควบคุมมาตรฐานทั่วไปเพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้นโดยวางหลักเกณฑ์ให้ฟาร์มจระเข้ต้องมีการออกแบบบ่อจระเข้และก่อสร้างตามแบบ โดยคำนึงถึงความแข็งแรงสามารถป้องกันจระเข้หลบหนีได้ ซึ่งกำหนดให้โดยรอบฟาร์มต้องล้อมรอบด้วยกำแพงที่สร้างจากวัสดุที่แข็งแรงทนทาน และมีความสูงมาก กว่าความสูงของบ่อเลี้ยง และมีส่วนที่ฝังใต้ดินไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร และ เนื่องจากจระเข้เป็นสัตว์เลื้อยคลานที่มีความสามารถในการปีนป่ายได้ดี การเลี้ยงจระเข้ในที่กักขังจำเป็นต้อง

¹³ Code of Practice for Crocodile farming, Section 4, e)

¹⁴ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร: การปฏิบัติทางการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงจระเข้ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551, รายการที่ 2

คำนึงถึงการออกแบบให้บ่อเลี้ยงจระเข้มีความแข็งแรงและปลอดภัยเพียงพอ โดยเฉพาะเมื่อฟาร์มต้องประสบปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วม ซึ่งอาจทำให้จระเข้ของฟาร์มหลุดออกสู่ภายนอก ซึ่งบ่อเดี่ยว บ่อเลี้ยงจระเข้ที่ก่อสร้างจากปูนซีเมนต์ ต้องมีโครงสร้างที่แข็งแรง สูงจากพื้นบ่อประมาณ 1.2 - 1.4 เมตร หรือตามความเหมาะสมและคำนึงถึงขนาดของจระเข้ รวมถึงความแข็งแรงของสภาพบ่อเลี้ยง หรือมีการติดตั้ง สิ่งป้องกันการหลุดลุดของจระเข้ที่ปากบ่อ และบ่อรวม บ่อเลี้ยงจระเข้ที่ก่อสร้างจากปูนซีเมนต์ ต้องสร้างกำแพงบ่อโดยรอบและสูงจากพื้นบ่อประมาณ 1.2 - 1.4 เมตร ต้องกันมุมด้านบนขอบบ่อบริเวณพื้นบ่อทั้งหมด อาจออกแบบให้ขอบบ่อด้านบนยื่น โกงเข้าไปภายในบ่อ กรณีบ่อดิน กำแพงบ่อต้องมีส่วนที่ฝังใต้ดินลึกไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร แม้ในส่วนของแนวทางปฏิบัติดังกล่าว จะกำหนดขนาดของกำแพงและบ่อไว้ แต่มิได้กำหนดว่าวัสดุที่มีความแข็งแรงและปลอดภัยที่กล่าวถึงนั้นต้องใช้วัสดุอะไรในการสร้างเพื่อความแข็งแรงที่เพียงพอสำหรับการป้องกันจระเข้ ทำให้การใช้วัสดุในการสร้างกำแพง รั้ว บ่อ และที่กักขังจระเข้เป็นไปตามความต้องการของผู้ประกอบกิจการฟาร์มจระเข้ไม่ได้มีมาตรฐานที่แน่นอน และเนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาอุทกภัย บ่อยครั้งการกำหนดมาตรฐานของวัสดุที่จะเพิ่มการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุน้ำกัดเซาะกำแพงบ่อเพาะพันธุ์จึงมีความจำเป็นอย่างมาก ซึ่งหากไม่มีการกำหนดวัสดุที่ใช้ทำกรงอย่างชัดเจนอาจส่งผลให้เกิดปัญหาจระเข้หลุดออกจากฟาร์มได้

หากเปรียบเทียบกฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์ประเทศออสเตรเลีย จะพบได้ว่า Code of Practice for Crocodile Farming ในมาตรา 6¹⁵ ว่าด้วยเรื่องของข้อกำหนดสำหรับกรงรอบนอก โดยกำหนดให้ฟาร์มจระเข้ต้องมีการสร้างกรงรอบนอกเพื่อป้องกันการหลบหนีออกจากฟาร์มของจระเข้ในกรณีที่มีการหลบหนีออกจากกรงด้านใน ซึ่งกำหนดให้ใช้วัสดุในการทำ กรงรอบนอก กรงใน เสาและประตูจะต้องทำจากเสารัสนเนอร์หรือไม้สนที่อาบน้ำยาและใช้กำลังอัดหรือไม้เนื้อแข็ง หรือโลหะหรือวัสดุอื่น ๆ ที่มีขนาดใหญ่เพียงพอและมีความแข็งแรงและทนทานเทียบเท่า กรงรอบนอกจะต้องมีประตูที่เพียงพอสำหรับการทำงาน โดยประตูเหล่านี้จะต้องสร้างให้มีความสูงเท่ากับกรงรอบนอกซึ่งทำจากวัสดุเดียวกันหรือคล้ายกัน และผู้ถือใบอนุญาตต้องดูแลการทำกรงให้ได้ตามมาตรฐานความปลอดภัยเสมอ ซึ่งการกำหนดวัสดุที่ใช้ไว้อย่างชัดเจนนั้นถือเป็นหลักเกณฑ์เพื่อใช้ควบคุมมาตรฐานของฟาร์มและช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดบ่อเลี้ยงหรือกรงชำรุดอันเกิดการถูกน้ำกัดเซาะ

¹⁵ Code of Practice for Crocodile farming, Section 6.

ประการที่สองปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้ ซึ่งประกอบด้วย

1. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการจัดการจระเข้หลบหนี

ถึงแม้จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการติดตามจระเข้หลบหนีออกจากฟาร์มไว้ในระเบียบกรมประมงว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่ตกเป็นของแผ่นดิน พ.ศ. 2541 มาตรา 5 โดยระเบียบกรมประมงว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่ตกเป็นของแผ่นดิน พ.ศ. 2541 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ ดังนี้

1. เมื่อได้รับแจ้งเหตุชาวบ้านจับจระเข้ให้เจ้าหน้าที่ไปที่เกิดเหตุเพื่อตรวจสอบสถานที่และพิจารณาแหล่งน้ำที่พบจระเข้ หากเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ จระเข้อาจเป็นสัตว์คุ้มครองที่เพาะพันธุ์ได้ซึ่งมีเจ้าของหรืออาจเป็นจระเข้ที่อาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำธรรมชาติ หากเป็นแหล่งน้ำเอกชน ให้ถือว่าสัตว์น้ำมีเจ้าของและต้องมีใบอนุญาตการครอบครอง

2. การตรวจสภาพจระเข้ มีสองกรณี

(1) จระเข้ยังมีชีวิตอยู่ ต้องตรวจสอบชนิด และติดประกาศเพื่อหาเจ้าของ โดยกำหนดช่วงเวลาพอสมควร ให้ผู้แสดงตนเป็นเจ้าของนำหลักฐานมาแสดงสิทธิเพื่อขอรับคืน หากพ้นกำหนดไม่มีผู้แสดงตนเป็นเจ้าของให้จระเข้นั้นตกเป็นของแผ่นดิน นำไปเก็บรักษาไว้ที่สถาบัน ศูนย์ หรือสถานีประมงแล้วแต่กรณี และต้องรายงานให้อธิบดีกรมประมงทราบ

3. จระเข้ที่ตายแล้ว ต้องนำไปเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานของกรมประมงที่อยู่ในพื้นที่ตรวจสอบชนิด รายงานให้อธิบดีกรมประมงทราบ กรณีที่ไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้ให้ขออนุมัติกรมประมงเพื่อทำลายทิ้ง โดยตั้งคณะกรรมการไม่ต่ำกว่า 3 คน เพื่อควบคุมการทำลาย¹⁶

อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าบุคคลใดบ้างที่มีอำนาจสามารถดำเนินการจับจระเข้ได้นอกจากเจ้าหน้าที่และบทกำหนดโทษสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ดำเนินการจัดการกับจระเข้ตามขั้นตอนการจับอย่างถูกต้อง เนื่องจากจระเข้ถือว่าเป็นทั้งสัตว์สงวนที่ได้รับการคุ้มครองและในทางตรงกันข้ามจระเข้ก็ถือเป็นสัตว์น้ำควบคุมที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณสุขได้เช่นกัน ดังนั้นการดำเนินการจัดการจระเข้ถือเป็นเรื่องที่ต้องมีการควบคุมและให้ความสำคัญในด้านความปลอดภัยทั้งจระเข้และสาธารณสุขเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

¹⁶ กรมประมง, คู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535.(กลุ่มงานสงวนคุ้มครองสัตว์น้ำและอนุสัญญา), หน้า 28-29.

ซึ่งมาตรการในส่วนนี้จะมีความแตกต่างจากหลักการของรัฐควีนส์แลนด์ โดยรัฐควีนส์แลนด์ได้กำหนดมาตรการในการจับจระเข้ที่สร้างปัญหาเป็นการเฉพาะ โดยกำหนดในแผนการอนุรักษ์ธรรมชาติ (จระเข้น้ำเค็ม) ค.ศ. 2018 (Nature Conservation (Estuarine Crocodile) Conservation Plan 2018) ในเรื่องอำนาจในการจับจระเข้ มาตรา 11 โดยกฎหมายได้วางหลักไว้ว่าผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินการจัดการจระเข้นั้นต้องได้รับอนุญาตตาม¹⁷ Nature Conservation Act 1992 และนอกจากนี้ Nature Conservation (Estuarine Crocodile) Conservation Plan 2018 ยังกำหนดบทลงโทษไว้ในมาตรา 14 บัญญัติ บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้อำนาจจัดการจระเข้จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของหน่วยงานเว้นแต่บุคคลนั้นจะมีข้อแก้ตัวที่สมควรแก่เหตุมิเช่นนั้นจะต้องรับโทษสูงสุดปรับ 80 ดอลลาร์ ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์ในการควบคุมไม่ให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่กระทำการอันใดที่จะเป็นผลเสียต่อความปลอดภัยของจระเข้¹⁸

2. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อการติดตามจระเข้

ระเบียบกรมประมงว่าด้วยการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า ซึ่งเป็นสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์น้ำ พ.ศ. 2541 (ภาคผนวก ข) ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งการทำเครื่องหมายประจำตัวจระเข้เป็นข้อกำหนดที่ต้องดำเนินการในการขึ้นทะเบียนกับกรมประมง นอกจากนี้การทำเครื่องหมายประจำตัวจระเข้นั้น มีประโยชน์ในการช่วยตรวจสอบ กรณีเกิดปัญหาในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการเลี้ยง การจัดการฟาร์ม การติดตามผลของพันธุกรรมต่อคุณภาพลูกจระเข้ อันเป็นประโยชน์ต่อการคัดเลือกสายพันธุ์ในอนาคต ป้องกันการผสมพันธุ์ในสายเลือดเดียวกันซึ่งจะเป็นสาเหตุให้ลูกจระเข้เกิดมามีความพิการ รวมทั้งเป็นหลักฐานในการระบุความเป็นเจ้าของจระเข้แต่ละฟาร์ม ป้องกันการลักขโมย การลักลอบฆ่า นำเข้าจระเข้ที่ผิดกฎหมายและใช้ยืนยันว่าจระเข้ที่หลุดออกไปนั้นเป็นของฟาร์มไหน โดยกำหนดไว้ในระเบียบกรมประมง ว่าด้วยการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์น้ำ พ.ศ. 2541 ข้อ 6 ว่าด้วยวิธีการทำเครื่องหมายในสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ การตัดเกล็ด การติดแผ่นป้ายที่พังคีตติน การฝังไมโครชิพ (Microchip) โดยการทำเครื่องหมายทั้งสามกรณียังไม่สามารถระบุตำแหน่งที่อยู่ของจระเข้ได้ทันทีเมื่อจระเข้หนีออกจากฟาร์มทำได้เพียงยืนยันที่มาของจระเข้เท่านั้น

จากรายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้นปัญหาในการติดตามจระเข้หลุดออกจากฟาร์มนั้น ระเบียบของกรมประมงในเรื่องของการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์กับจระเข้ไม่ได้มีกำหนดถึงการติดเครื่องติดตามตัวจระเข้ไว้ ดังนั้น จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวจะเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี

¹⁷ Nature Conservation (Estuarine Crocodile) Conservation Plan 2018, Section 11

¹⁸ Nature Conservation (Estuarine Crocodile) Conservation Plan 2018, Section 14

กฎหมายเฉพาะในการควบคุมมาตรฐานในเรื่องดังกล่าวเพื่อลดขั้นตอนในตรวจสอบบุคคลที่เป็นเจ้าของจระเข้และเพื่ออำนวยความสะดวกติดตามจระเข้ที่หลุดออกจากฟาร์ม

ในประเด็นนี้ Code of Practice for Crocodile Farming ของออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยต่อผู้คนเป็นอย่างยิ่งโดยกำหนดมาตรการในการป้องกันจระเข้หลบหนีไว้ใน Code of Practice on the Humane Treatment of Wild and Farmed Australian บทที่ 7 เรื่องการทำเครื่องหมายของจระเข้โดยกำหนดให้มีการทำเครื่องหมายจระเข้ไว้ดังนี้

1. แท็ก PIT (หรือการฝังไมโครชิพ) เป็นชิพระบุตัวตนขนาดเล็กที่สามารถใช้เพื่อระบุตัวตนของจระเข้แต่ละตัว ชิพจะถูกฉีดเข้าไปพร้อมอุปกรณ์ (กระบอกฉีดยาพร้อมเข็ม) ที่ได้ผิวหนังและสามารถอ่านข้อมูลโดยใช้เครื่องอ่านอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ใกล้กับบริเวณที่ทำ "การฉีด"

2. บางครั้งก็จะใช้เว็บแท็กมาติดที่สายรัดเท้าของจระเข้ แต่ถ้าแท็กหายก็จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับวิธีการการระบุตัวตนแบบนี้

3. อีกวิธีการหนึ่งในการทำเครื่องหมายจระเข้ก็คือการติดตั้งเครื่องส่งสัญญาณดาวเทียมหรืออุปกรณ์ติดตามตัวสัตว์โดยใช้ระบบสัญญาณวิทยุ (Radio transmitter) ซึ่งจะดำเนินการตามการอนุมัติด้านจริยธรรมของสัตว์ที่เกี่ยวข้อง¹⁹

ซึ่งอุปกรณ์ติดตามตัวสัตว์ที่ใช้ระบบสัญญาณวิทยุ (Radio transmitter) นั้นจะทำให้ฟาร์มสามารถระบุตำแหน่งของจระเข้ได้ ซึ่งเครื่อง Radio transmitter จะรายงานพื้นที่และการเคลื่อนไหวของสัตว์ในระยะของเครื่องส่งสัญญาณ²⁰ ก็คือการติดตั้งเครื่องส่งสัญญาณดาวเทียมหรืออุปกรณ์ติดตามตัวสัตว์โดยใช้ระบบสัญญาณวิทยุ (Radio transmitter) ซึ่งจะดำเนินการตามการอนุมัติด้านจริยธรรมของสัตว์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการติดตั้งเครื่องส่งสัญญาณดาวเทียมหรืออุปกรณ์ติดตามตัวสัตว์โดยใช้ระบบสัญญาณวิทยุ (Radio transmitter) นั้น ทำให้ฟาร์มสามารถระบุได้ทันทีว่าจระเข้ที่หลบหนีออกจากฟาร์มนั้นเป็นของฟาร์มไหน และสามารถระบุตำแหน่งของจระเข้ที่หลุดออกไปอีกด้วย ทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการค้นหาเจ้าของจระเข้

บทสรุป

จากที่ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการมาตรฐานการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้จึงสามารถสรุปได้ดังนี้

¹⁹ Code of Practice on the Humane Treatment of Wild and Farmed Australian Crocodiles, Chapter VII

²⁰ The Computer Journal Advance Access published August 12, 2011, Tracking Animal Location and Activity with an Automated Radio Telemetry System in a Tropical Rainforest , p. 5

1. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการประกอบกิจการฟาร์มจระเข้

ในประเด็นนี้ค้นพบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่คุ้มครองการเพาะพันธุ์จระเข้ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดให้มีการเพาะพันธุ์จระเข้เพื่อการพาณิชย์ได้ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเนื้อหาของกฎหมายฉบับดังกล่าว หลักเกณฑ์ที่กำหนดคุณสมบัติผู้ขออนุญาตเพาะเลี้ยงจระเข้นั้นจะอยู่ในกฎกระทรวง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เพาะพันธุ์จระเข้ไว้เพียงคุณสมบัติทั่วไป และผู้ขอรับใบอนุญาตให้เพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง ต้องแสดงหลักฐานเกี่ยวกับสถานที่ที่จะใช้ทำการเพาะพันธุ์สัตว์ป่านั้นพร้อมกับคำขอด้วย โดยต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ แผนที่ แผนผัง และรายการอาคารและสิ่งปลูกสร้างของสถานที่เพาะพันธุ์ด้วย แต่ไม่ได้กำหนดในเรื่องของการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมรับรองว่าสถานที่ตั้งฟาร์มมิได้เป็นสถานที่ที่มีน้ำท่วมซ้ำซากและวัสดุที่ใช้ทำฟาร์มมีมาตรฐานด้านความแข็งแรงเพียงพอต่อการป้องกันจระเข้หลบหนีไว้ส่งผลให้การสร้างฟาร์มเป็นไปในลักษณะอำเภอใจ ในบางกรณีมีการใช้วัสดุในการสร้างที่แข็งแรงไม่เพียงพอต่อการป้องกันจระเข้หลุดและไม่มีมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน จึงเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานเพื่อควบคุมในเรื่องดังกล่าวในประเด็นนี้ค้นพบว่า เนื่องจากการเลี้ยงจระเข้ในปัจจุบันพบปัญหาจระเข้หลุดออกจากฟาร์มบ่อยครั้ง โดยเฉพาะฤดูฝนที่มีน้ำท่วม อันเกิดจากกรงจระเข้ถูกสร้างจากวัสดุที่มีความแข็งแรงไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดความหวาดกลัวแก่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้กับฟาร์มจระเข้ ซึ่งหากพิจารณามาตรการในการควบคุมขนาดและวัสดุในการทำกรงจระเข้ นั้นพบว่ามาตรฐานในเรื่องการป้องกันจระเข้เพื่อไม่ให้จระเข้หลบหนีจากฟาร์มของประเทศไทยนั้น มาตรการดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดเรื่องของวัสดุที่ใช้ทำกรงและการรับรองสถานที่ตั้งและโครงสร้างจากผู้เชี่ยวชาญส่งผลให้กรงจระเข้ไม่มีความแข็งแรงทนทานที่เพียงพอต่อการป้องกันน้ำกัดเซาะในช่วงฤดูฝนที่มีน้ำท่วมทำให้จระเข้หลุดออกจากฟาร์มเป็นจำนวนมาก

2. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้

ในประเด็นของการติดตามจระเข้หลบหนีออกจากฟาร์ม กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดมาตรการป้องกันไว้อย่างชัดเจนกำหนดเพียงว่าเจ้าหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจในการจับจระเข้ที่หลุดออกจากฟาร์มได้ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 อย่างไรก็ตามกฎหมายมิได้กำหนดในกรณีที่มีการจับจระเข้โดยบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือมีความรู้ความสามารถเป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจส่งผลให้จระเข้ได้รับอันตรายและผู้ที่จับจระเข้ก็อาจจะได้รับอันตรายจากจระเข้เช่นกัน

และเจ้าของกิจการฟาร์มจะต้องติดเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ แต่ไม่ได้มีการติดตามตัวจรเข้ด้วยระบบสัญญาณวิทยุ (Radio transmitter) เพื่อติดตามจรเข้ที่หนีออกจากฟาร์ม ซึ่งกรณีดังกล่าวยังไม่มี การกำหนดไว้ในกฎหมาย ดังนั้น จึงเห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิกฎหมายเฉพาะเพื่อ ควบคุมในเรื่องดังกล่าวให้ได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปและปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนเห็นควรรให้มีการแก้ไขกฎหมายดังนี้

1. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการประกอบกิจการฟาร์มจรเข้

1) มาตรการเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เพาะพันธุ์จรเข้

ผู้เขียนเห็นควรมีกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอ และการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการ นำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง ฉบับใหม่ ที่ออกตามความใน พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 28 โดยกำหนดเพิ่มในเรื่องของ คุณสมบัติของผู้ขออนุญาตที่เป็นบุคคลธรรมดาต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพหรือผู้ที่เคยประกอบ วิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลจรเข้ เพื่อให้การดูแลสัตว์ป่าที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลนั้น ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม และผู้ขออนุญาตต้องผ่านการอบรมเกี่ยวกับการดูแลจรเข้จากกรม ประมงก่อน โดยเสนอแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้ คุณสมบัติผู้ขออนุญาตเพาะเลี้ยงจรเข้โดยต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับจรเข้หรือผ่านการฝึกอบรมมาก่อน

2) มาตรการเกี่ยวกับการยื่นคำขออนุญาตเพาะพันธุ์จรเข้

ผู้เขียนเห็นควรรแก้ไขกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการ ขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและ การนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่า คุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง ฉบับใหม่ โดยออก ตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 28 โดยกำหนดให้การยื่น ขออนุญาตในเรื่องของสถานที่ตั้งฟาร์มต้องได้รับการรับรองจากวิศวกรว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ เหมาะสมต่อการทำฟาร์มจรเข้ และเพื่อให้ผู้ขออนุญาตกำหนดมาตรการการป้องกันจรเข้หลบหนี ออกจากฟาร์มได้อย่างถูกต้องเพียงพอต่อปัญหาพื้นที่ที่เกิดน้ำท่วมซ้ำซากหรือเป็นพื้นที่ที่อาจเกิดน้ำ ท่วมน้ำได้ โดยเสนอแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

ในการขอรับใบอนุญาตให้เพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องแสดงหลักฐานเกี่ยวกับสถานที่ที่จะใช้ทำการเพาะพันธุ์สัตว์ป่า โดยต้องได้รับการรับรองมาตรฐานของสถานที่ที่ใช้ทำการเพาะพันธุ์จากวิศวกร

3) มาตรการเกี่ยวกับสถานที่สำหรับเพาะพันธุ์จระเข้

ผู้เขียนเห็นควรกำหนดเรื่องของมาตรฐานวัสดุและขนาดของกรง บ่อและสถานที่สำหรับเพาะเลี้ยงจระเข้ไว้ในกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง ฉบับใหม่ โดยออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 28 เสนอให้เพิ่มความชัดเจนของวัสดุที่ใช้ในการทำกรง บ่อและสถานที่เพาะเลี้ยงให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกำหนดวัสดุที่ใช้ให้เป็นวัสดุที่มีความคงทนต่อการกัดเซาะของน้ำหรือวัสดุที่ใช้การทำอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับน้ำหรือหากเป็นวัสดุชนิดอื่นควรมีความแข็งแรงและทนทานเทียบเท่ากับวัสดุที่กำหนด โดยหากเป็นวัสดุอื่นที่ไม่ใช่วัสดุที่กฎหมายกำหนดไว้ต้องรับการอนุมัติจากเจ้าหน้าที่เป็นกาลเฉพาะ โดยผู้ขออนุญาตต้องให้เหตุผลแก่เจ้าหน้าที่เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาอนุญาต โดยคำนึงถึงความปลอดภัยแก่จระเข้และสาธารณชนเป็นสำคัญ

2. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการฟาร์มจระเข้

1) มาตรการเกี่ยวกับการจัดการจระเข้หลบหนี

ผู้เขียนเสนอให้ควรเพิ่มเติมข้อกำหนดในกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง ฉบับใหม่ โดยออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 13 ซึ่งเป็นข้อยกเว้นในการล่าสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองโดยกำหนดเพิ่มเติมในกรณีบุคคลที่สามารถจัดการจระเข้ที่หลุดออกจากฟาร์มได้ นอกเหนือจากบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่กรมประมงที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ เห็นควรกำหนดให้บุคคลที่ทำการจับจระเข้ได้ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากกรมประมงหรือเป็นบุคคลที่มีใบอนุญาตในการจับจระเข้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่จระเข้และบุคคลที่จับจระเข้

2) มาตรการทางกฎหมายเพื่อการติดตามจระเข้

ผู้เขียนเสนอผู้เขียนเห็นควรกำหนดเรื่องของการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ไว้ใน กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการ เพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่า คุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง ฉบับใหม่ โดยออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและ คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 28 โดยกำหนดให้การทำเครื่องหมายประจำตัวจะเข้าสามารถติด เครื่องติดตามชนิดอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นกรณีเฉพาะโดยกำหนดให้มีการติด เครื่องหมายประจำตัวจะเข้าในรูปแบบระบบสัญญาณวิทยุ (Radio transmitter) เพื่อระบุตำแหน่งของ จระเข้ที่หลบหนีออกจากฟาร์มทำให้ผู้ดูแลจะเข้าสามารถทราบได้หากจระเข้หลบหนีออกจากฟาร์ม และสามารถระบุตำแหน่งของจระเข้ได้ทันทีซึ่งการติดเครื่องหมายดังกล่าวเหมาะสมต่อการแก้ปัญหา ตามที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 4 ดังนั้น กฎหมายไทยควรเปิดช่องสำหรับการติดเครื่องหมายประจำตัว สัตว์ในรูปแบบดังกล่าวไว้เพื่อแก้ปัญหการติดตามจระเข้ของประเทศไทย

บรรณานุกรม

หนังสือ

วุฒิ สุขเจริญ. พฤติกรรมผู้บริโภค CONSUMER BEHAVIOR. กรุงเทพมหานคร : จี.พี.ไซเบอร์พริ้นท์, 2555.

บทความ

A. Eertmans. "Food likes and their relative importance in human eating behavior: review and preliminary suggestions for health promotion." HEALTH EDUCATION RESEARCH, 2001.

BM Davis. "Improved Nutrition and Management of Farmed Crocodiles - from Hatching to Harvest." Rural Industries Research and Development Corporation, 2001.

Gordon Grigg and Carl Gans. "MORPHOLOGY & PHYSIOLOGY OF THE CROCODYLIA." Fauna of Australia.

John Thorbjarnarson. Crocodile Tears and Skins: International Trade, Economic Constraints, and Limits to the Sustainable Use of Crocodilians. Issues in International Conservation, 1999.

Louwrens C Hoffman. "Carcass and meat characteristics of the Nile crocodile (Crocodylus niloticus)." Journal of the Science of Food and Agriculture, 2000.

Sakhawat Hossain, Firoj Jaman, Mushtaq Ahmed, Mokhlesur Rahman and Mayen Uddin. "Food consumption of saltwater crocodile (Crocodylus Porosus) in a reptile farm of Bangladesh." Bangladesh J. Zool, 41(2), 2012.

Steven C. Rockefeller and Mirian Vilela, "EARTH CHARTER+5 PROGRESS REPORT," Retrieved

The Computer Journal Advance Access published August 12, 2011, Tracking Animal Location and Activity with an Automated Radio Telemetry System in a Tropical Rainforest

Zoo Outreach Organization & Wildlife Information Liaison Development. "Australia zoo and related legislation"

วารสาร

นิรนาท เสนาจันทร์ และกนกอร บุญมี. การประกอบธุรกิจฟาร์มจระเข้ด้านรับเลี้ยงแบบขุนที่ประสบความสำเร็จในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. วารสารวิชาการธรรมศาสตร์ ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม, 2561) ฉบับพิเศษ.

จุดสาร

อวิการัตน์ นิยมไทย. การค้าแข้งกับกฎหมายเพื่ออนุรักษ์และคุ้มครองช้าง. จุลินิติ, 2556.

Deniz D. Tosun. Crocodile Farming and Its Present State in Global Aquaculture. Journal of FisheriesSciences.com Tosun, 7(1): 43-57. 2013.

Deon Furstenburg. Crocodile (Crocodylus niloticus). GEO WILD CONSULT (Pty) Ltd, 2018.

สิ่งพิมพ์รัฐบาลและเอกสารอื่นๆ ของทางราชการ

กุลทีนี วิรุณพันธ์ และ ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา. “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ไม่มีเจ้าของ,” ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2, (2562)

กลุ่มงานสงวนคุ้มครองพันธุ์สัตว์น้ำและอนุสัญญา. “คู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535.” สำนักบริหารจัดการด้านการประมง กรมประมง, 2557.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์สัตว์น้ำและอนุสัญญา. “ทัศนคติและข้อคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นต่อการจัดการจระเข้ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน.” สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2560

ด่านตรวจสัตว์น้ำท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. “สถิติการนำเข้า ส่งออก สัตว์น้ำทางท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เดือนกรกฎาคม 2563”

เพ็ญญา มัชฌิมพงศ์, กรมปศุสัตว์. “Animal Welfare และ ประกาศกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์”

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. “แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.” กรุงเทพมหานคร: หจก. อรุณการพิมพ์, 2560

สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้กิจกรรมการพัฒนาศูนย์ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, เฝ้าระวังสัตว์อันตราย 5 ชนิดจากภัยน้ำท่วม

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. “การปฏิบัติทางการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มจระเข้.” กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559

เอกสารข้อมูลสารสนเทศในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ข้อมูลสถิตินำเข้าและส่งออก ด่านตรวจสัตว์น้ำท่าอากาศยานดอนเมือง ประจำปี 2563 (เดือน กรกฎาคม), ใน <https://www4.fisheries.go.th> (last visited 11 August 2020)

กองคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา, (2563), ระบบการควบคุมของ CITES, ใน <http://portal.dnp.go.th>, (last visited 25 March 2020)

บริษัท กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด, สั่งรื้อบ่อจระเข้ชำรุด ทำจระเข้หลุด จังหวัดชลบุรี, ใน <https://news.ch7.com> (last visited 4 May 2020)

บริษัท กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด, ชาวบ้านผวา พบจระเข้หลุดออกจากฟาร์ม โผล่นอนริมตลิ่ง, ใน <https://news.ch7.com> (last visited 4 May 2020)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายสัตวแพทย์ สมโภชน์ วีระกุล, การเจ็บป่วยด้วยอาการจำเพาะ, ใน www.epofclinic.com (last visited 4 May 2020)

กระทรวงการต่างประเทศ, ออสเตรเลีย/โอเชียเนีย, “เครือรัฐออสเตรเลีย, ใน <http://www.mfa.go.th> (last visited 22 May 2020)

Department of Trade, Business and Innovation. Final Report Economic Value of the Crocodile Farm Industry to the Northern Territory. at <http://www.business.nt.gov.au>, (last visited 4 May 2020)

Wildlife Trade Management Plan – Queensland Crocodile Farming 1 January 2018 - 31 December 2022. at <https://www.environment.gov.au>. (last visited 7 May 2020)

กฎหมายประเทศไทย

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตในการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง การครอบครองและการนำเคลื่อนที่เพื่อการค้าซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากของสัตว์ป่าคุ้มครองและการค้าสัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2551

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร: การปฏิบัติทางการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงจระเข้ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

ระเบียบกรมประมงว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่ตกเป็นของแผ่นดิน พ.ศ. 2541

ระเบียบกรมประมง ว่าด้วยการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าซึ่งเป็นสัตว์น้ำ พ.ศ. 2541

กฎหมายประเทศออสเตรเลีย

Code of practice for the humane treatment of wild and farmed Australian crocodiles Environmental
Protection Act 1994

กฎหมายรัฐควีนส์แลนด์

Code of Practice for Crocodile Farming

Nature Conservation Act 1992

Nature Conservation (Administration) Regulation 2017

Nature Conservation (Estuarine Crocodile) Conservation Plan 2018